

որուն առածից գլաններով խցան (քամբոն) ներք կը մեղանոտին յատուկ ընդունարանի մը մեջ : Այս գիտը մեծ յեղաշրջում մը յառաջ բերաւ տպագրական արուեստին մեջ և ուրով մամուլը տեղը բռնեց նախկին ձեռքով մամուլներու պտուտակին : 1814 ին Քեօնիկ և Պատեր նմարեցին մեքենական այն մամուլը որ 1 ժամուան մեջ 1000 քերթ կը տպէր : Այնուհետեւ նոր կատարելագործութիւններ տեղի ունեցան և յաջորդաբար ունեցանք մեկ կողմ և երկու կողմ տպող մամուլներ, և.ն. և.ն. : Վերջապէս Մառինօնին էր որ յղացաւ «ջրաղարձիկ մամուլ»ը՝ մեծածաւալ օրաթերթերու արագատիպ հրատարակութեան համար :

* * Թէ ինչո՞ւ հայերէն գիրերու փերակը (քացա) բաժնուած է այսպէս անկանոն և տարտղեմով վիճակով մը . — Որպէս զի քնագիր մը շուտով ու զիւրին շարուի : Հայ «բոյր-գիր»երը

Լայն 85 սանիմէր

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Ղ	Է	Ը	»	)	]	-	*	—	=
Թ	Ժ	Ի	Լ	Խ	Ն	Զ	Շ	1/1	2/2	3/3	4/4	5/5	6/6	7/7 8/8
Ձ	Ղ	Ճ	Մ	Յ	Զ	Շ	Ո						9/9	0/0
Ձ	Պ	Ղ	Ռ	Ս	Վ	Տ	Ր						9	0
Յ	Ի	Փ	Ք	Օ	Ֆ		Շ	1	2	3	4	5	6	7 8
ց	ֆ	շ	ր	ղ	գ		լ	մ	օ					
ժ	պ	դ	լ	զ	ն		կ	մ	ի		ս	ծ	ո	մն մն
ճ												խ	կ	1 1/2 1
է														
փ														2 4
ձ	վ	ո				էսքաւ 5 բուքո		3	ա				-	զնգն. farsm. ներ

Նրկայն 55 սանիմէր

ՀԱՅ ԳՐԱՇԱՐԻՆ «ՔԱՅԱ»

կը բաժնուին 3 կարգի : Առաջինները որոնք լսին 4-6 բջիջ՝ շատ գործածելիներն են, ինչպէս ա, ե, ի, ն, ր, ս, ո, ւ : [Է գիրը քեւ ասոնց կարգէն է, բայց հայերէնի մեջ իր կարեւորութեանը համար չէ՝ որ 6 բջիջ գրուած է, այլ հայատառ տաճկերէնի համար] : Գալով Բ. կարգիններուն, ասոնց ալ յատկացուած է 2 բջիջ, առաջիններէն նուազ գործածուելուն համար, որոնք են պ, զ, լ, գ, զ, կ, մ, ա, օ, և, ը, ք, ֆ, վ : Իսկ Գ. կարգինները ամենքէն քիչ գործածելի ըլլալուն՝ զետեղուած են միւսներուն եզրը գտնուող փոքր բջիջներուն մեջ :

* * Գրաչափը (բուքո=point) տառի մը մեծութիւնը որոշողն է. բաղդատմամբ միլիմէրին՝ շատ ու շատ բարակ է : 12 «բուքո»ն կը կազմէ 1 «քատրաքէն» որ հաւասար է 4 1/2 միլիմէրի. իսկ 20 «քատրաքէն» հաւասար է 9 սանիմէրի : Տառերուն տեսակներն իսկ (բարձ-

4	5	6	3
13	12	11	14
16	6	10	15
1	8	7	2

ՆԱՍՅԵ 16 ԵՐԵՄԻՆՈՅ ՊՐԱԿՈՎ ԳԻՐԻՔ ՄԸ
ԷՃԵՐՈՒՆ ԿԱՊՈՒԹՅԵՆ

րիք (antimoine) : Հիմայ հայ տառերուն ձուլման համար կը գործածուի 60 մաս կապար եւ

րութիւնն ալ շատ անգամ) կը տարբերին իրարմ. հայերէն տառերը կ'սկսին 6 բուքոսէ և կը յանգին 60ի, իսկ բարձրութիւններն միշտ նոյն չափն ունին, այսինքն Ֆրնս. ֆիւս կոչուածը (62 1/2 բք.), բացի ծանուցմանց համար ըստ կամս յօրինուած փայտէ խոշոր տառեր :

* * Գալով գիրքի մը էջերուն, իւրաքանչիւր «ֆորմա» կ'ունենայ 4-32 երես, այսինքն 4, 8, 16, 32, որոնցմէ ընթացիկներն են 8 և 16 էջնոցները : 24 էջնոց «ֆորմա» հազուադիւս է : Ստորեւ դրուած պատկերով զադափար կարելի է կազմել քէ ի՞նչ գիրքերով կը կապուին երեսները՝ մամուլին յանձնուած ատեն :

* * Աւելցունենք քէ ձուլուած տառերուն նիւրը կը բաղկանար նախ 80 մաս կապարէ և 20 մաս ձա-